

Jan Stejskal, Katedra historie FF UP

Na Hradě 5, 771 80 Olomouc

jan.stejskal@upol.cz

Drahomír Suchánek, *In Nomine Domini - Papežské volby v období Gregoriánské reformy*, 439 s. (6 s. příloh), Praha 2021; předloženo k habilitačnímu řízení na FF UK v Praze 2021/2022.

Drahomír Suchánek zvolil za téma svého habilitačního spisu nesmírně složitou materii, nacházející se (dle mého soudu) na pomezí kanonicko-právní historie, dějin latinské církve uprostřed gregoriánských reforem a sporu o tzv. investituru na jedné straně a politické teologie na straně druhé. Autor shrnuje jednotlivé papežské volby od volby Alexandra II. až po Kalixta II. s důrazem kladeným zejména na dekret Mikuláše II., který měl ambice upravit vliv jednotlivých volitelských skupin do budoucna. Současně autor podává dostatečně detailně kontext jednotlivých voleb, vliv světské moci, která byla postupně vytěsňována tak, jak klesala účinná podpora papežům ze strany říšských vládců.

Nejprve se autor pokusil analyzovat dekret Mikuláše II. z roku 1059 včetně kontextu jeho vzniku. Zabýval se určenými rolemi volitelů, kardinálních biskupů i postavení císaře. Rád potvrzuji erudici a hloubku pramenného výskumu i právní analýzy, nicméně se nemohu vyhnout i jistým nedostatkům a možným otázkám. V první řadě a v úvodních pasážích této rozsáhlé práce postrádám, vedle chvályhodného a uspokojivého shrnutí stavu bádání, chybějící metodologické pasáže, které by byly jistým klíčem ke čtení práce a autorovu přístupu. Z textu je patrná historicko-právní analýza, ovšem zejména pasáže věnované historickému kontextu by si jistě zasloužily širší metodologické ukotvení a tím i prostor pro interpretaci. Tento nedostatek je palčivě pocíťován i v následujících kapitolách.

Jan Stejskal, Katedra historie FF UP

Na Hradě 5, 771 80 Olomouc

jan.stejskal@upol.cz

Drahomír Suchánek rozebírá, jak patrně výše, i roli kardinálních biskupů. Bylo by zajímavé, pokusit se o srovnání s jinými autokefalitami na Západě, například s kardinály (kardinálními kněžími) z Ravenny a jejich rolí v rámci instalace ravennských arcibiskupů (viz. např.: Angelo Duranti, *Il collegio dei cardinali di Ravenna*, in: *Ravennatensia IV*, Cesena 1974, s. 529-618.) Kardinálská role a její definice je jedním z ústředních prvků, který (s výjimkami) trvá a roste v průběhu sledovaného období. Bylo by vhodné se věnovat jeho vývoji více.

V následných, analogicky strukturovaných pasážích se autor věnuje jednotlivým papežským volbám, rozebírá dostupné prameny, kontext a okolnosti volby, její právní aspekty a od volby Alexandra II. i případnou recepci volebního dekretu Mikuláše II. Každý oddíl pak autor uzavírá shrnutím. Nebudu se již v hodnocení držet této pravidelné struktury a přejdu k jednotlivinám, možným nedostatkům (klady ponechám závěru posudku) a případným otázkám.

Celou práci prostupuje samozřejmě množství jmen a místních názvů, povětšinou italských, či latinských. Je obvyklým oříškem všech, kteří se potýkají s tímto historickým prostředím, zvolit jednotnou formu skloňování, která by byla (pokud možno) konformní s českými, obecně přijímanými pravidly. Tedy např. Anselmo da Baggio/ di Lucca, by patrně neměl být uveden v českém textu jako Anselm z Lukky ale spíše Luccy apod. Robert Guiskard je spíše uváděn - vzhledem k jeho původu - jako Guiscard, tedy nikoliv v germanizované verzi. Drahomír Suchánek využívá zejména německou literaturu, patrně měl k dispozici především německé knihovny a je to na celém textu znát.

Jak uvedeno výše, z rozsáhlé bibliografie je patrné, že autor využíval zejména německou literaturu, což rozhodně není na škodu

Jan Stejskal, Katedra historie FF UP

Na Hradě 5, 771 80 Olomouc

jan.stejskal@upol.cz

- vzhledem k tradici německého bádání na dané téma. Na práci oceňuji téměř vyčerpávající práci s prameny (vzhledem k pojednávanému tématu editovanými). Otázkou je, proč nebyly v některých případech využity nejnovější edice. Například (překládová) edice příslušných dopisů Petra Damianiho (The Letters of Peter Damian 61-90, ed. Owen Blum, CUA Press - Washington 1992) jsou doprovozeny vysvětlujícím aparátem využitelným k další interpretaci. Nikterak tím nesnižují nezbytné práce s latinskými texty svědčící o autorově erudici.

Nejsem si zcela jist, jak autor pracuje s pojmem „legitimní“. Na str. 244 cituje papeže Viktora III. a odvozuje legitimitu papeže z jeho vlastního textu (níže citovaný text však poukazuje spíše na to, kdo řádným papežem není). Navazují zde na svůj úvodní poukaz na absenci jakéhosi metodologického ukotvení. Autor totiž v textu pochopitelně pracuje s legislativou a jejími vlivy, ovšem např. na str. 339 např. připomíná i nutnost intronizace papeže, nezbytnost jasně viditelné ceremonie, rituálu, který je potřebný k tomu, aby byl zvolený papež vůbec respektován a vnímán. Autor se tak věnuje i „legitimitě“ ležící „mimo“ legislativu, chybí však systematictější, metodologicky podložený pohled právě na tento aspekt „legitimity“, neplynoucí výhradně z naplnění legislativních požadavků.

Z úvah nad vlivem volební legislativy Mikuláše II. tak do jisté míry vyčnívá její nerespektování - např. v zásadě „vytěsnění“ císařských práv na str. 248, či ne zcela vysvětlené postavení „designovaných“ nástupců papeže tak, jak o nich Drahomír Suchánek pojednává např. na str. 279. Zde by nebylo na škodu, kdyby se autor pokusil o vlastní interpretaci, byť třeba za cenu „opatrné spekulace“. Hraje tedy Mikulášova volební legislativa vůbec klíčovou roli?

Jan Stejskal, Katedra historie FF UP

Na Hradě 5, 771 80 Olomouc

jan.stejskal@upol.cz

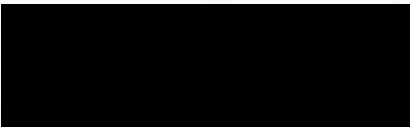
Dovoluji si shrnout:

Drahomír Suchánek připravil rozsáhlou studii věnovanou vývoji papežských voleb v průběhu gregoriánských reforem. Prokázal značnou erudici stran interpretace významného množství pramenů. Text, dle mého soudu, vyniká v kanonicko-právní dimenzi a považuji jej za velice přínosný a dosud chybějící v česky psané historiografii.

Za určitou slabinu považuji metodologickou neukotvenost, určitou stereotypnost, která je možná vlastní historicko-právním textům, protože je udržuje přehlednými. Mně však chyběla širší debata, která by do úvah o legislativním rámci metodicky vtáhla i otázky zvyklostí, rituálu provázející instituci papežství na každém kroku před prahem vrcholného středověku.

Posudek práce má být primárně kritický, nicméně musím konstatovat, že klady práce vysoce převyšují její nedostatky. Konstatuji proto, že si Drahomír Suchánek zvolil problematiku velice obtížnou mnohostrannou a složitou. Předložená práce svědčí o tom, že se jí zhostil se ctí a text tak není jen vhodným podkladem pro habilitační řízení, ale i cenným příspěvkem medievistice v našem odborném prostředí. Doporučuji tedy, aby práce Drahomíra Suchánka byla přijata vědeckou radou Filozofické fakulty Karlovy Univerzity jako podklad v habilitačním řízení k udělení hodnosti docenta.

V Olomouci 19. října 2021

Jan Stejskal